

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Przewodnik : organ przemysłu, handlu i rzemiosła

Liczba stron oryginału

8

Liczba plików skanów

8

Liczba plików publikacji

11

Sygnatura/numer zespołu

CZ III 00359

Data wydania oryginału

1938

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków WPR Kultura+.

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

**NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY**

KULTURA+
■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

01 001
Digitalizacja

PRZEWODNIK

ORGAN PRZEMYSŁU HANDLU I RZEMIOSŁA

WYCHODZI 15 KAŻDEGO MIESIĄCA.

Nr. 8.

15 sierpnia 1938.

ROCZNIK II.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA Č. TĚŠÍN, ULICA FABRYCZNA 13.

CENA OGŁOSZEŃ:

cała stronica . . . 200 Kč || ćwierć stronicy . . . 50 Kč
pół stronicy . . . 100 Kč || ósemka stronicy . . . 25 Kč

Przy wielokrotnych ogłoszeniach odpowiednia obniżka.

Wydawca Tow. Kupiecko-Rzemieślnicze Č. Těšín, Fabryczna 13.

Redaktor odpowiedzialny: Adam Unucka, Č. Těšín, Fabryczna 5.

Nakładem Towarzystwa Kupiecko-Rzemieślniczego.

Drukiem Ludowej Drukarni Sember i Ska we Fryszacie.

Abonament roczny 15 Kč, półroczny 8 Kč, poszczególne numery 1-50 Kč. — Członkom Towarzystwa Kupiecko-Rzemieślniczego bezpłatnie.

Samokształcenie...

Kilka słów o pożegnaniu klienta.

Jeszcze stosunkowo niedawno trzeba było przekonywać personel sklepowy, że powitanie klienta jest obowiązkiem sprzedawców i że nie ma usprawiedliwienia dla pracownika sklepowego, który o tym swoim kardynalnym obowiązku zapomni. W ciągu paru ostatnich lat nastąpiła pod tym względem bardzo wielka zmiana na lepsze: prawie nie zdarzy się dziś, aby w sklepie poważnym zapomniano o witaniu klienta. Za to lekceważy się żegnanie klienta, opuszczając sklep. Warto więc teraz sprawę tę poruszyć, licząc na to, że porusza się zarazem świadomość obowiązków kupieckich wielkiego grona naszych czytelników.

Żegnać klienta można z całą ostentacją: słowami, ukłonem, odprowadzeniem do drzwi. Można nawet klienta wyprowadzić poza próg sklepu — wszystko zależy od sytuacji, od rodzaju klienta, od charakteru łączących stosunków kupca z nim. W zasadzie jednak wystarczyłoby: miły, bardzo uprzejmy wyraz twarzy, skromne słówko dziękuję, wypowiedziane nie na odczepne, formalnie i sucho, ale powiedziane ze zrozumieniem jego znaczenia. Nawet nie zawsze potrzebny jest ukłon, nawet nie zawsze potrzebny jest skłon głowy, aby tylko owo dziękuję było ciepłe, sympatyczne, wymowne i aby doszło do świadomości klienta. Nie należy bąkać pod nosem, ale wypowiedzieć to słówko dobitnie, nie trzeba się wstydić: choć interes był obojętny, sprzedawca powinien dać przykład dobrego wychowania.

Bywa czasem, że klient sam, pierwszy powiada sprzedawcy „dziękuję”. Najczęściej wówczas sprzedawca powiada: „Proszę” — zamiast powiedzieć: „To ja bardzo dziękuję”, albo: „I ja bardzo dziękuję”. Bywa, że klient nic nie mówi, że niechętnie spogląda na sprzedawcę, że

nie tai swej sympatii z powodu niemożności utargowania ceny... To nic: sprzedawca zachowa spokojny wyraz twarzy i będzie robił swoje, będzie go żegnał tak, jak gdyby chciał jak najprędzej znów go ujrzeć w sklepie.

Czy — jeśli chodzi o formułkę pożegnania — zawsze i nieodmiennie trzeba mówić: „Moje uszanowanie”, albo — jak się to jeszcze dotychczas praktykuje: „Całuję rączki”. Chyba nie. Można powiedzieć: „Do widzenia”, czasem „Moje uszanowanie” (ale nigdy: „Szanowanie panu”). Klientowi, z którym nas łączą zażyłe stosunki, można śmiało powiedzieć: „Wszystkiego dobrego”, „Miłego odpoczynku na wsi”, „Zdrowia panu życzę” — tak, jak się to mówi w „prywatnych” stosunkach.

Czy klient kupi, czy nie — wszystko jedno: pożegnanie zawsze powinno być jednakowo sympatyczne, pogodne, dodające chęci do ponowienia wizyty w sklepie.
k. j.

Rzemiosło w Polsce.

Staraniem Związku Izb Rzemieślniczych Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie została wydana broszura prospektowa, zawierająca historię rzemiosła w Polsce, którą dla naszych Czytelników przedrukowujemy.

Liczne wykopaliska na ziemiach polskich świadczą, że w czasach przedhistorycznych rzemiosło polskie było bardzo zróżniczkowane.

Już w Polsce przedhistorycznej było ono zawodem narówni z rolnictwem, bo jak mówi tradycja Piast kołodziej „przez lud księciem został obrany” i stał się założycielem dynastii królewskiej, przez cztery wieki kierującą rządy w Polsce.

W miarę rozwoju form gospodarstwa następowała dalsza specjalizacja rzemieślników, którzy osiągają coraz większą sprawność techniczną.

Dwory książęce i biskupie oraz klasztorów w dużym stopniu były rynkiem zbytu dla produkcji rzemieślniczej. Najwcześniej wyspecjalizowały się zawody związane ze służbą wojenną, jak na przykład kowale.

O rozwoju rzemiosła świadczy również, jak to wspominają źródła historyczne, że drużyny wojenne książęce i królewskie, dzielnie wrogom państwa stawiające czoło, uzbrojone były przez rodziny rzemieślników i daleko, bo aż po Kijów, Słowaczną i Morze Bałtyckie polskim mieczem ustanowiły panowanie za czasów Bolesława Chrobrego i Śmiałego. W wieku dwunastym powstaje w życiu gospodarczym Polski nowy czynnik, a jest nim miasto, zamieszkałe przez ludność rzemieślniczą i kupiecką. Wyspecjalizowani rzemieślnicy osiedlali się wokół dworów książęcych lub biskupich, tworząc drobne początkowo osady, a w miarę rozwoju handlu i osiedlania się kupców, rozrastają się większe miasta.

Te skupienia rzemieślników dały osadom miastom nazwy wyraźnie świadczące o początkach dziejów miasta, jak na przykład Zduny (garncarze), Szczytniki (wyrobów tarcz), Piekary (piekarstwo) i t. p.

O rozwoju rzemiosła polskiego świadczy fakt, że w wieku XII uważane ono było powszechnie w Europie za stojące na wysokim poziomie. Geograf arabski z Sycylii Erdisi, opisując swoją podróż po Polsce w roku 1154 stwierdza, że „... Gniezno, Kalisz, Sandomierz, Przemysł zamieszkiwane są przez ludzi biegłych w naukach, **przez drobnych rzemieślników**, przez lud zręczny i pojętny...”

Wiek XII — to czasy napadów hord tatarskich pustoszących swoimi zagonami olbrzymie połacie kraju, czasy niepokoju wewnętrznego, głodu i zarazy.

Miasta i osady zostały spustoszone, wsie wyludnione. Smutny ten stan trwał jednak krótko; rozpoczęły się czasy odbudowy gospodarczej i politycznej.

Aby wzmocnić tętno życia gospodarczego w Polsce położono nacisk na rozwój miast, a więc na rozwój rzemiosła i handlu. Odbudowywano stare i zakładano nowe miasta, udzielając im specjalnych przywilejów.

Przywileje te wzorowane były na istniejącym w całej niemal Europie tak zwanym prawie magdeburskim.

Miasto średniowieczne posiadało szeroki samorząd, z którego wypływały znaczne obowiązki zwłaszcza w zakresie administracji, sądownictwa i obrony. Już w roku 1356 utworzony został na Zamku Krakowskim specjalny sąd dla spraw mieszczańskich, do którego odwoływano się od wyroków sądów miejskich.

Ludność miejska zajmowała się przede wszystkim rzemiosłem i handlem, rolnictwo było zajęciem drugorzędnym. Rzemiosło — jedyny przemysł średniowieczny — rozwijało się w tym okresie w Polsce, specjalizowało się i dochodziło do wysokiego stopnia rozwoju. Życie rzemieślnicze ogniskowało się w cechach. Cech tworzył organizację przymusową rzemieślników jednego fachu, aczkolwiek zawsze istnieli poza nim tak zwani „fuszerzy” i „szturarze”.

Statuty cechowe obejmowały sądownictwo cechowe, określały liczbę czeladników i uczniów, czas ich pracy, wypoczynek świąteczny, ilość surowca dla przeróbki, pośrednictwo pracy i świadczenia społeczne, jak pomoc chorym i sierotom. Rzemieślnik był skrupowany w dążeniu do uzyskania zgodnie ze średniowiecznym poglądem o życiu wedle stanu.

W wieku XV i XVI w czasie największego rozkwitu politycznego i gospodarczego Polski rzemiosło również wykazuje swą żywotność, wznosząc się niejednokrotnie do wyżyn prawdziwego artyzmu. Zachowane zabytki

architektoniczne czasów ówczesnych, nagrobki i przedmioty kultu religijnego, zbroje, uprząż i in. dają świadectwo o poziomie rzemiosła polskiego. Rzeźba w drzewie w ołtarzu w kościele Mariackim w Krakowie wykonana przez znakomitego snycerza krakowskiego Wita Stwosza, portrety malarza lwowskiego, mistrza Bazylego, dzieła rytownika ilustratora lwowskiego mistrza Jana Ziarnki (używającego również nazwiska Grano lub Le Grain), piękne oprawy ksiąg — oto przykłady kunsztu rzemieślnika polskiego.

Rzemiosło w czasach średniowiecznych i nowożytnych odgrywało rolę nie tylko gospodarczą i społeczną. Cechy stanowiły również organizacje na pół wojskowe, a zadaniem ich była obrona miasta przed napadem wrogów. Każdy cech miał wydzieloną pewną część murów miejskich i na tym odcinku bronił miasta. Do dziś dnia zachowały się stare baszty, noszące nazwy cechów, których członkowie na nich walczyli.

Liczne opisy historyczne dają nam obraz bohaterskich walk rzemieślników z nieprzyjacielem, obrony miast przed tatarami, kozakami i turkami, wskazując, że rzemieślnicy nie ustępowali w męstwie i sztuce wojennej szlachcie.

Złoty wiek miast niósł z sobą wiele przywilejów dla ludności miejskiej, a więc i dla rzemiosła, dowodem czego jest zachowany do dzisiaj w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie zbiór przywilejów, posiadanych przez cechy rzemieślnicze miasta Krakowa — t. zw. Codex Picturatus wydany w r. 1505 przez notariusza krakowskiego Baltazara Bema. Wzrastający dobrobyt, ożywiony handel ze Wschodem i Zachodem, rozwój rzemiosła, rozwój sztuki i budownictwa doprowadził do wzrostu znaczenia miast, w których wielu rzemieślników uchodziło za patrycjuszów. Polityka gospodarcza i społeczna prowadzona w czasach nowożytnych przez szlachtę była nastawiona przede wszystkim na popieranie wytwórczości i handlu rolnego, w którym szlachta, jako warstwa ziemiańska, najbardziej była zainteresowana. Na przełomie XV i XVI stulecia szlachta obciążona obowiązkami względem Państwa, żywiołową siłą dążyła do bogactw i władzy. Kierowana zawiścią stanową występowała już do końca XIV wieku z uchwałami coraz gwałtowniejszymi przeciw cechom i kupcom przeciwko wzbogacenemu mieszczaństwu, zapewniając sobie przede wszystkim przywileje gospodarcze. Wprowadzono zakaz kupowania ziemi przez mieszczan, ograniczono przywileje cechowe, starano się unicestwić autonomię administracyjną i sądową miast. W tym samym czasie wykluczono mieszczan od wyższych urzędów, stopni wojskowych i godności duchowych. W ten sposób rozpoczął się okres upadku miast, a z tym i obniżenie się poziomu rzemiosła. W drugiej połowie XVIII stulecia wśród przedsięwziętych reform gospodarczych i społecznych na pierwszy plan wysunęły się sprawy miast i mieszczan. Na sejmie 4-letnim w Konstytucji 3-go Maja 1791 r. mieszczaństwo uzyskało zniesienie dotychczasowych ograniczeń ich swobód, otrzymało prawo nabywania ziemi, pełny samorząd, dostęp do urzędów państwowych i godności duchowych oraz dostęp do Sejmu. Odradza się również i rzemiosło, i to nie tylko gospodarczo ale społecznie i zawodowo, wydając z siebie bohaterów walk powstańczych pułkownika Jana Kiłińskiego mistrza szewskiego i Sierakowskiego mistrza rzeźnickiego.

Dział prawny i podatkowy...

Kalendarzyk podatkowy.

- Dnia 31 sierpnia:** Kończy się termin uiszczenia podatku dochodowego i dodatku wojskowego, wybieranego przez potrącenie od zatrudnionych za miesiąc lipiec 1937 i uiszczenia ryczałtu pozwołonego zamiast miesięcznych rat.
- Dnia 3 września:** Uplýwa termin przedłużenia listy płac do podatku dochodowego, wybieranego przez potrącenie za miesiąc lipiec i sierpień 1938.
- Dnia 10 września:** Ostatni dzień zapłaty podatku z masowego przewozu osób pojazdami motorowymi za miesiąc sierpień 1938 i przedłożenia miesięcznego wyliczenia tego podatku za m. sierpień właściwemu dochodowemu urzędowi kontrolnemu.
- Dnia 15 września:** Płatny zryczałtowany podatek obrotowy i luksusowy za miesiąc lipiec 1937. Nie dotyczy to ryczałtu drobnych rolników.
- Dnia 20 września:** Uplýwa termin zapłaty podatku z energii wodnej i przesłania rejestru tego podatku za m. sierpień 1938.

Obwieszczenie

ministerstwa skarbu L. 99 z dnia 19 maja 1938 L. 103
Zb. u. i r. o wywozie czechosł. pieniędzy i środków
płatniczych. (w wyjątkach).

§ 2.

Krajowiec podróżujący t. j. osoba mająca swe trwałe miejsce zamieszkania na terytorium republiki Czechosłowackiej bez różnicy obywatelstwa państwowego, może wywieźć na paszport bez specjalnego pozwolenia Czechosłowackiego Banku Narodowego z terenu republiki Czechosłowackiej wartość najwyżej 1.000 miesięcznie.

Wartość ta musi się składać:

- przy podróży do państw sąsiadujących z środków płatniczych tych państw w gotówce i czechosłowackich monet lub papierowych 10-cio- i 20-tokoronówek najwyżej do 300.— Kcz;
- przy podróży do państw niesąsiadujących z środków płatniczych w gotówce i monet czechosłowackich lub papierowych 10 Kcz i 20 Kcz w całości aż do 500 Kcz i to tak, że wymienionych czechosłowackich środków płatniczych nie śmie być więcej jak za 300 Kcz;
- na resztę do 1.000.— Kcz mogą się składać czek lub akredytywy;

Wywieść sumę ponad 1.000'— Kcz w jakiegokolwiek formie lub jakąkolwiek drogą można tylko za pozwoleniem Narodowego Banku Czechosłowackiego.

§ 3.

Podróżujący obcokrajowiec t. j. osoba, mająca swe trwałe miejsce zamieszkania zagranicą bez względu na swoją przynależność państwową może wywieźć bez specjalnego pozwolenia Banku Narodowego wartość najwyżej 1.000 Kcz w sposób podany w § 2 odst. 1.

Jeżeli obcokrajowiec wykaże i przedłoży potwierdzenie granicznych organów kontrolnych, że przywiózł do Czechosłowacji kwotę wyższą w obcych środkach płatniczych, może środki te wywieźć do 3 miesięcy od wydania potwierdzenia bez pozwolenia Banku Narodowego.

§ 4.

Turyści, przekraczający granicę na przepustkę lub inne dokumenty, uprawniające do przekroczenia granicy, mogą wywieźć miesięcznie wartość do Kcz 1.000 sposobem, podanym w § 2, odst. 1 lit. a) i c).

Wycieczki masowe, przekraczające granicę na wspólny paszport, mogą wywieźć jakiegokolwiek wartości pieniężne tylko za pozwoleniem Banku Narodowego.

§ 5.

Kwoty, wywiezione na paszport (§ 2 i 3) i na przepustkę turystyczną (§ 4), zliczają się razem w granicach wartości 1.000.— Kcz.

§ 6.

Osoby, mieszkające w pasie granicznym, mogą w ruchu granicznym bez specjalnego pozwolenia Banku Narodowego wywieźć na przepustkę w 10 Kcz i 20 Kcz lub w środkach płatniczych sąsiadującego państwa wartość najwyżej 30 Kcz dziennie. W niedziele, święta czechosłowackie i dni pamiątkowe oraz w dni robotnicze, je poprzedzające, podwyższa się granica z 30 Kcz na 100 Kcz. Ogólna jednak suma miesięczna obniża się o kwoty, wywiezione według § 2 odst. 1, § 3 i 4.

Dział rzemieślniczy...

Jedwab.

Oprócz wełny i bawełny przychodzi w uwagę jedwab. Jedwab jest dziś bardzo chętnie używany czy to na damskie materie czy też na podszewki do ubrań, dlatego warto sobie przypomnieć jego własności i pochodzenie.

Nazwa jedwab pochodzi od motyla zwanego jedwabnikiem. Otóż motyl ten znosi jajeczka a po wylęgnięciu się gąsienic i dobrym wytuczeniu liśćmi morwowymi gąsienica ta kładzie się do snu, by się przetrworzyć w motyla. Właśnie przy zasypianiu zakukła się t. j. wydziela z 2 gruczołów koło pyszczka ciecz, która na powietrzu krzepnie dając cieniutką nić zw. jedwab. Oprząd czyli powłoka, do której się owad zakuklił, nazywa się kokon. Kokon jest barwy białej, żółto brązowej lub zielonej. Długości 2 cm a szerokości 1 cm. Zewnętrzną powłokę stanowi tkanka zw. odzierem, pod nią znajduje się jądro kokonu o jednostajnie nawiniętej nitce. Aby otrzymać jedwab zabija się poczwarkę gorącym powietrzem lub parą. Następnie sortuje się kokony zdrowe od uszkodzonych białe od barwnych i oddziela na wyborne, dobre, średnie i poślednie. Następnie rzuca się kokony na kilka minut do wrzącej wody i przez bicie różgami usuwa się odzier a znalazłszy koniec odwija się kokon na zwijarce. Ponieważ włókno to jest bardzo cienkie, skręca się a zarazem skleja 3 do 15 włókien w jedno. W ten sposób otrzymuje się jedwab surowy zw. grege (gresz). Przez skręcenie 2 — 4 nici gresz tak silnie, by przypadło 400—600 skrętów na 1 m otrzymuje się nitkę zw. organsyną, przez słabszy bo 100 skrętów na 1 m otrzymuje się nitkę zw. trama (watek). Prócz tego przychodzą do handlu jedwabne nici do haftowania, szycia i t. d. Z jednego kokonu można odwinać do 800 m włókna, resztę zaś nie dającą się odmotać jak również kokony uszkodzone i przegryzane i włókna z użytych materiałów jedwabnych przerabia się przedzeniem na jedwab flozetowy.

Jedwab surowy jest barwy białej, szarawej lub złocistej mało lśniący, twardy i daje się trudno barwić. Pod mikroskopem przedstawia się włókno jako dwie taśmy (włókien) otoczonych warstwą kleistą. Włókno

jedwabiu składa się z włókna jedwabistego, fibroiny, ciała białkowego kleju t. zn. serycyny i wody. Ilość wody do 30 proc. Jedwab surowy otrzymuje połysk, łatwość barwienia i miękkość przez zagotowanie z roztworem mydła. Jedwab taki zwie się zagotowanym (degumowanym), waży jednak mniej niż surowy. Aby uniknąć zbytku wagi „supluje” się jedwab degumowany, bieląc i traktując odpowiednimi chemikaliami. Przez zanurzenie jedwabiu degumowanego nadaje się możliwość szelestu. Włókno jedwabiu degumowanego pod mikroskopem wygląda jednolite bez struktury o grubości 10—20 u i prawie że kolistym przekroju. Z gatunków handlowych najważniejsze są: francuskie z połudn. Francji (najlepsze z poł. Tyrolu, Gorycji, Istrii i Dalmacji), węgierski, kryński i kaukaski. Podrzedniejszy: hiszpański, bułgarski, turecki i grecki.

Poza tymi gatunkami dostarczają bodajże najlepszego i najpiękniejszego jedwabiu (kolebka jedwabiu) Chiny, Japonia i Indie. W odniesieniu do jedwabiu przyjęte są następujące zwyczaje handlowe.

1. Kondycjonowanie jedwabiu podobnie jak u wełny. Do wagi osuszonego i zważonego przy 110°C jedwabiu dolicza się 11% wody i otrzymuje się wagę handlową.

2. Oznaczenie tytru będącego miarą grubości przez podanie ile połówek dkg waży 450 m jedwabiu (tytr międzynarodowy). Mało używany jest tytr wiedeński-mediolański, podający ile denarów (0.051 gr.) waży pasmo 476 m. Surogatami jedwabiu są: jedwab dziki (Tus-sah). Dostarczają go niekulturowane jedwabniki żyjące w lasach chińskich, japońskich i indyjskich. Włókno jest brązowe, grube daje się barwić tylko na ciemne kolory, połysk słabszy niż u jedwabiu szlachetnego, wytrzymałość i wytrzymałość wielka, cena znacznie zato niższa. Pod mikroskopem przedstawia się włókno produktu handlowego jako płaska wstęga około 50 u grubości, różniąca się od hodowanego dłuższymi kreskami. Jedwab sztuczny otrzymuje się różnymi sposobami.

1. przez przyciskanie odnośnej substancji przez włoskowate rurki a mianowicie służy do tego kolodiu chardonetto, toteż zwie się chardonetteur jedwabie.

2. Błonnik (bawełna) rozpuszczony w amoniakalnym roztworze tlenu miedzanego (błonnikowy jedwab).

3. Odpadki bawełniane, traktowane ługiem sodowym i dwusiarczkiem węgla (wiskozowy jedwab).

Połysk jedwabiu sztucznego jest silniejszy niż jedwabiu naturalnego. Jedwab sztuczny jest mniej wytrzymały, zwłaszcza gdy jest mokry. Daje się także łatwo barwić. U nas się wyrabia jedwab wiskozowy. Pod mikroskopem przedstawia się jedwab sztuczny jako wstęga bez struktury o szerokości 20—50 u. Pęcznieje w wodzie, dając chemiczną reakcję celulozy. Z jedwabiu sztucznego wyrabia się tkaniny, wstążki, pasmanterie. Ponieważ masę tę można dowolnie kształtować, przeto odlewa się też z niej tiule i koronki, niekiedy nawet sztuczne włosy końskie.

nad. Rudolf Firla.

Kącik młodego kolonialisty...

Sery.

Ser (nazwa łac. — caseus, fran. — fromage, włoska — fromaggio, angielska — cheese, holenderska — kaas) wytwarza się z mleka, powodując skrzepnięcie kazeiny — sernika. Z chwilą kiedy pod wpływem bakterii kwasu mlekowego, mleko kwaśnieje, sernik odłącza się od mleka i tworzy gęstą masę — ser.

Zależnie od zawartości tłuszczu w mleku, kazeina odłączając się od mleka pochłania też pewną ilość tłuszczu oraz cukru sułkowatego. Skrzepniętą kazeinę (białą miękką masę) wyciska się i prasuje. W ten sposób otrzymujemy t. zw. twaróg, który powinien być bezwonny i bez smaku.

Tak spreparowany twaróg (produkt o wysokiej wartości odżywczej) poddaje się dojrzewaniu. Proces chemiczny jaki zachodzi podczas dojrzewania zmienia ser świeży w substancję o charakterystycznym zapachu i smaku. Rozróżniamy wśród serów powstałych w sposób naturalny (kwaśnienie) sery twarde i sery miękkie, zależnie od zawartości tłuszczu sery śmietankowe, sery tłuste, półtłuste i sery chude (z mleka t. zw. ściągane).

Oprócz naturalnego sposobu wytwarzania sera istnieje jeszcze sposób sztuczny powodowania skrzepnięcia sernika. Przez dodanie **PODPUSZCZKI** (preparat z ciętych żołądków) wytrąca się sernik z mleka. Jest to t. zw. metoda enzymatyczna.

W handlu spożywczo-delikatesowym znajduje się wielka liczba różnych gatunków serów. Każde prawie większe centrum gospodarki mlecznej produkuje specjalny gatunek serów. I tak Szwajcaria produkuje znane i w handlu cieszące się wielkim zbytem sery szwajcarskie, a przede wszystkim ceniony ser ementalski, który w handlu znajdujemy w krągach o ciężarze do 120 kg.

Francja produkuje znany Roquefort z owczego mleka, Camembert i t. zw. Fromage ed Brie — ser miękki o wysokiej zawartości tłuszczu. Holandia — ser edamski (czerwone kule 2—4 kg). Italia — parmezan i miękki Strachino. Parmezan w stanie świeżym jest miękki, dopiero później staje się twardy i łamliwy. Wyrabia się go z odtłuszczonego mleka i składa się go do czterech nawet lat. Anglia produkuje sery z mleka półtłuszczonego jak — Shester; jest to ser twardy o barwie żółtej (sztucznie barwiony) i ostrym smaku i wiele innych. W Niemczech wyrabia się też wiele gatunków serów, które jednak w handlu zagranicznym nie odgrywają większej roli. Austria produkuje też wiele gatunków serów, jednak pod innymi nazwami, przede wszystkim pod nazwą serów szwajcarskich. Z serów czeskich najbardziej znany jest ser ołomuniecki i harceński.

Zresztą poszczególne fabryki serów i mleczarnie wyrabiają najróżniejsze sery pod nazwą serów zagranicznych. To znaczy, że sery te wyrabiają się tą metodą jaką wyrabiają je poszczególne kraje. W Polsce szeroko rozwinięta jest produkcja serów tyłżyckich, szwajcarskich, holenderskich, litewskich i in. W handlach spożywczych znajduje się jeszcze taka wielka ilość serów, że trudno je wszystkie wymienić.

Dział kupiecki...

Z gremium handlowego w Czes. Cieszynie.

Przy pomocy instytutu dla podniesienia przemysłu izby przemysłowo-handlowej w Opawie ma zamiar gremium handlowe w Czeskim Cieszynie urządzić **kurs urządzania okien wystawowych** w miesiącu lutym lub marcu 1939 w Czeskim Cieszynie dla swoich członków i ich zatrudnionych, o ile ci ostatni mają przynajmniej 3 lata praktyki.

Wykładać będzie znakomity znawca sztuki dekoracyjnej okien wystawowych. Kurs odbywać się będzie według umowy w godzinach wieczornych a w niedzielę dopołudnia, w całkowitej liczbie około 65 do 72 godzin.

Program: Teoria i nauka o barwach, malowanie plakatów w różnych rozmiarach, pisanie pisma różnej wielkości, pisanie karteczek z ceną, pismo cięte, ćwiczenia w kartonie i tekturze, dekoracje krepowe, udekorowanie całych wystaw. Technika rozpraszania różnymi metodami i wycinanie form. Kosze podarunkowe, praktyczne urządzenie okien wystawowych. Projekty całkowitego zestawienia podium i rysowanie. Oszczędne i natężone elektryczne oświetlenie wystawy.

Aby można było zestawić szczegółowy program pracy, uprasza gremium, aby każdy, kto w kursie chce wziąć udział, zgłosił się do gremium najpóźniej do dnia **15 września 1938.**

Wpisowe, opłata za kurs i pomoce naukowe wynosi:

przy liczbie 15 uczestników	Kč 120.—
" " 20 "	Kč 90.—
" " 25 "	Kč 70.—
" " 30 "	Kč 60.—

Towarzystwo Kupiecko-Rzemieślnicze poleca ten kurs swym członkom i ich zatrudnionym.

Rozmaitości...

Centralny Okręg Przemysłowy w Polsce.

Nowym cudem odrodzonej Polski jest po Gdyni powstający Centralny Okręg Przemysłowy. Okręg ten mający olbrzymie znaczenie gospodarcze jest położony w strategicznie dogodnym miejscu, a mianowicie w promieniu około 100 km od Sandomierza.

Już przed dwustu laty zwrócono baczność uwagę na tereny od Sanoka aż do Nowego Sącza, podchodzące na północy pod Radom. Jest to t. zw. trójkąt bezpieczeństwa. Tamtędy właśnie szedł szlak rozwoju gospodarczego z Wielkopolski i Śląska ku wschodowi. Tam w okolicach Kielc, Staszowa, Sandomierza, Stąporkowa, Samsonowa i Suchedniowa powstały pierwsze huty, fabryki sukna, przemysł drzewny. Tam również rozpoczęto poszukiwania złóż rudy i ich eksploatację.

Rozbiory przerwały akcję uprzemysłowienia tych terenów, ale nie tylko przerwały: ustawione słupy graniczne przecięły najżywotniejsze drogi, pozbawiły poszczególne okolice dopływów surowców lub środków żywności, ręk do pracy i możliwości sprzedawania produkcji, a złośliwa, tendencyjna, celowa akcja zaborców zniszczyła te ziemie w samym zaczątku ich rozwoju.

Dzisiejszy Centralny Okręg Przemysłowy był do niedawna pustką gospodarczą. Z pustki tej czyni się obecnie gospodarczy środek Polski, serce kraju: dokładnie obmyślony plan przewiduje budowę innych, dostosowanych do potrzeb całego kraju, układów dróg komunikacyjnych zarówno lądowych i kolejowych jak wodnych, budowę urządzeń zapobiegających wylewom rzek, wyzyskanie wszystkich zasobów energii, jakimi dysponują ziemie tego okręgu, a zatem gazu ziemnego, energii elektrycznej osiąganego ze spadku wód i ropy. Plan ten przewiduje nadto eksploatację nowoodkrytych złóż rudy żelaznej, budowę szeregu fabryk metalowych, chemicznych, spożywczych; odnowienie i rozbudowanie miast, a przede wszystkim Sandomierza, Rzeszowa, Tarnobrzegu, Niska, Rozwadowa, Kielc, Radomia, Tarnowa. Plan ten przewiduje gospodarcze odrodzenie całego okręgu i zatrudnienie wielu tysięcy robotników, techników, rzemieślników, urzędników.

Centralny Okręg przemysłowy będzie także oczywiście terenem ekspansji polskiego kupiectwa i rzemiosła. Okręg ten wykaże, że i Polak, wbrew wrogiej nam

propagandzie, posiada zdolności gospodarcze i organizacyjne oraz zręczność i ruchliwość kupiecką.

Według k. j. — Tygodnik Handlowy.

Międzynarodowa wystawa rzemiosł w Berlinie.

W dniach od 28 maja do 10 lipca odbyła się w Berlinie Międzynarodowa wystawa rzemiosł, która zgromadziła najciekawsze eksponaty różnych narodów i była jakby rewią współczesnego rzemiosła.

Na wystawie tej była także zastąpiona w odpowiedni sposób Polska. Pomimo trudnych warunków Polska potrafiła przede wszystkim zachować odrębność stoiska polskiego. Jak podkreśla się w katalogu wystawy, wydanym przez Związek Izb Rzemieślniczych R. P., „złożyło się na nią przede wszystkim zupełnie inne, w przeciwieństwie do innych narodów, dobranie wyrobów rzemieślniczych. W Dziale Polskim (podobnie jak i w niemieckim) przedstawione zostały wyroby użytkowe polskiego rzemiosła, które w przeciwieństwie do pozostałych 22 państw biorących udział w wystawie, reprezentujących w przeważnej mierze przemysł ludowy, w celach jedynie czysto dekoracyjnych ożywione zostały licznymi okazami wyrobów przemysłu i sztuki ludowej. Dzięki temu ujęciu stoiska polskiego zyskało ono na większej przejrzystości i wyróżniało się z pośród stoisk innych krajów, co z uznaniem podkreśla prasa niemiecka oraz kierownicy innych działów narodowych wystawy.

Drugą zaletą okazów rzemieślniczych w stoisku polskim była ich typowość, stanowiły one bowiem przegląd codziennej wytwórczości polskiego rzemiosła. Z eksponatów polskich żadne nie były specjalnie wykonane specjalnie na wystawę berlińską, a zatem stanowiły przekrój polskiej wytwórczości rzemieślniczej w zakresie dziedzin na wystawie reprezentowanych. To też miało swoje znaczenie i wyraz.

W zakresie przemysłu ludowego Polska zaprezentowała wyłącznie czysto swojskie okazy. Zresztą dążeniem Komitetu było przedstawienie rzemiosła a przemysł ludowy jest raczej sztuką na podłożu rękodzieła.

Że nastawienie Komitetu było słuszne, świadczy zainteresowanie eksponatami ze strony zwiedzających: szereg eksponatów cieszył się specjalną uwagą zwiedzających — mimo że stanowiły one okazy twórczości artystycznej, lecz rzemieślniczo-użytkowej.

Rzemiosło polskie zdało doskonale swój egzamin, uzyskując wśród 24 państw współzawodniczących drugie miejsce po organizatorach wystawy, narówni z Węgrami, Szwecją i Italią oraz zdobywając dla barw polskich 4 nagrody honorowe, 37 medali, 11 dyplomów za udział w rewii mody oraz 3 nagrody przedmiotowe za dział cukierniczy.

Co się dzieje w świecie?

Francja: Dnia 25 maja b. r. ogłoszony został dekret o organizacji poradni zawodowych i nauki rzemiosła.

W myśl postanowień dekretu poradnie zawodowe we Francji mają być w ciągu trzech lat rozbudowane w tak szerokim zakresie, aby cała młodzież w wieku do 17 roku życia posiadała świadectwa, wydawane bezpłatnie przez sekretariaty poradni, w których będą wymieniane przykładowo zawody, nieodpowiednie ze względu na zdrowie danej osoby.

W sprawie nauki rzemiosła dekret postanawia, że młodzież w wieku od 14 do 17 lat, nie uczęszczająca do szkół i nie zatrudniona zawodowo, podlegać ma obowiązkowemu przeszkoleniu na kursach zawodowych, w których nauka zawodu obejmować winna co najmniej 150 godzin wykładowych rocznie.

Italia: Zarząd Targów Rzemieślniczych we Florencji rozpoczął w roku bieżącym szeroką akcję, mającą na celu podniesienie artystycznego poziomu wyrobów rzemieślniczych oraz szerzenie wśród odbiorców zainteresowania i zrozumienia dla nowych prądów w włoskiej sztuce stosowanej.

Wychodząc z założenia, że cele powyżej wymienione mogą być osiągnięte tylko przy ścisłej współpracy rzemieślników i artystów-projektodawców, Zarząd Targów Florenckich zorganizował szereg konkursów i przeznaczył na nagrody konkursowe sumę 150.000 lir.

Ogłoszone zostały między in.: 1) konkurs na wzorowe unieblowanie mieszkania robotniczego (meble, lampy, firanki i wszelkiego rodzaju przedmioty, służące do całkowitego urządzenia mieszkania),

2) konkurs na nowoczesny model krzesła do sal, przeznaczonych na wielkie zgromadzenia publiczne, fotela do miejsc wypoczynkowych i t. p. (z drzewa lub innych materiałów);

3) konkurs na nowe, oryginalne zabawki (naukowo-dydaktyczne, sportowe, humorystyczne i t. d.);

4) konkurs na „pamiątki“ z różnych miejscowości turystycznych Italii.

Czasop. „Rzemiosło“ — Warszawa.

Amnestia dla przestępstw przemysłowych.

Z okazji jubileuszowego roku Republiki Czechosłowackiej będzie z inicjatywy ministerstwa przemysłu i handlu w Pradze przygotowana obszerna amnestia dla wykroczeń przeciw przepisom prawa przemysłowego. Izby przemysłowo-handlowe pracują już nad projektem i zakresem amnestii.

Kto jest krajowcem a kto obcokrajowcem w znaczeniu prawa dewizowego.

Bank Narodowy w Pradze określił bliżej, kogo należy według obowiązujących przepisów dewizowych uważać za krajowca a kogo za obcokrajowca. Aby podróżujący obcego obywatelstwa państwowego mógł być uważany za krajowca, musi być widoczne z jego paszportu, że w ciągu 12 ostatnich miesięcy najmniej sześć miesięcy trwale i bez przerwy wstrzymywał się na terytorium Czechosłowacji.

Izby przemysłowo-handlowe o napiwku w gospodach i restauracjach.

Rząd przygotował projekt ustawy o płacach zatrudnionych w restauracjach i im podobnych przedsiębiorstwach. Projekt ustawy jest przedmiotem obrad izb przemysłowo-handlowych.

Izba przemysłowo-handlowa w Czeskich Budziejowicach uchwaliła niezgodzić się na zaprowadzenie systemu procentowego zamiast dotychczasowych napiwków. Swoją uchwałą motywuje w ten sposób, że byłoby trudno wybierać procent w automatach, bufetach i innych przedsiębiorstwach bez pomocników, dalej żeby w ten sposób zinalała podnieta do lepszej obsługi i wreszcie,

że tam, gdzie system procentowy jest już wprowadzony, niektórzy zatrudnieni żądają lub oczekiwują jeszcze osobnego napiwku.

Osoby prywatne nie śmia kupować ani sprzedawać obcych środków płatniczych.

Bank Narodowy czechosłowacki zawiadamia, że osobom prywatnym nie wolno ani kupować ani sprzedawać obce środki płatnicze, jak również nie wolno im przeprowadzać żadnych transakcji, jak wymiany i t. p. Obce środki płatnicze mogą kupować i sprzedawać tylko te banki, kantory wymiany i biura podróży, które otrzymały w tym celu osobne upoważnienie ministerstwa skarbu. Kupcy, rzemieślnicy, hotele i t. p. mogą przyjąć od podróżnych za towary lub inne rzeczy zapłatę w walucie obcej, muszą jednak obce środki płatnicze sprzedać zaraz w banku, uprawnionym do kupowania waluty obcej.

Przesyłanie pieniędzy pocztą lub Pocztową kasą oszczędności za granicę.

Ministerstwo skarbu wydało ogłoszenie z dnia 11 lipca 1938 L. 148 Zb. u. i r. o zarządzeniach Banku Narodowego co do przekazywania pieniędzy pocztą lub za pośrednictwem Pocztowej kasy oszczędności za granicę.

Według tego ogłoszenia może jedna i ta sama osoba fizyczna lub prawna przekazać za granicę za pośrednictwem Pocztowej kasy oszczędności najwyżej 50'— Kcz dziennie bez specjalnego pozwolenia Czechosłowackiego Banku Narodowego. Również przekazem pocztowym można przesłać bez pozwolenia Banku Narodowego najwyżej 50'— Kcz dziennie.

Wyplaceniem pobrania pocztowego może jedna osoba fizyczna lub prawna przekazać bez specjalnego pozwolenia Banku Narodowego dziennie najwyżej 300'— Kcz, lecz suma przekazanych kwot nie śmie u jednej i tej samej osoby przekraczać 1.500'— Kcz miesięcznie.

Izba inżynierów przeciw projektowi ustawy o inżynierach cywilnych.

Bardzo ważną i głęboko w interesy rzemieślnika sięgającą sprawą jest projekt rządowy ustawy o inżynierach cywilnych. Według tego nowego projektu ustawy byłiby inżynierowie cywilni zobowiązani powierzyć poszczególne prace rzemieślnicze, związane z budowaniem budynków i t. p. rzemieślnikom. Inżynierowie zajmują przeciwko temu projektowi ustawy stanowisko odmowne. I tak izba inżynierów w Pradze opracowała memorandum, w którym wskazuje się na to, że inżynier prowadzący budowę, przy takim podziale pracy nie mógłby ręczyć za ekonomiczne i bezpieczne przeprowadzenie prac budowlanych. Podziałem pracy powstałyby także wyższe wydatki administracyjne oraz spory co do kompetencji różnych rzemiosł i co do ręczenia za ewentualne niedomagania.

Tak wygląda stanowisko samych inżynierów. Naszym zdaniem wprowadzenie w życie ustawy tego rodzaju przyczyniłoby się niezwykle do rozwoju samodzielnych przedsiębiorstw rzemieślniczych. Korzyści wypływające z oddania poszczególnych działów prac budowlanych poszczególnym kwalifikowanym rzemieślnikom byłyby napewno takie, że poszczególne przedsiębiorstwa rzemieślnicze mogłyby wziąć na siebie zupeł-

na odpowiedzialność za sumienne i solidne przeprowadzenie prac, a nawet ręczyć za ewentualne braki lub niedomagania.

Dlatego my rzemieślnicy witamy ustawę tego rodzaju i chcemy, żeby taka ustawa weszła jak najwcześniej w życie.

✱   ✱

Czy kupiec może prażyć żytnią kawę?

Powstał spor o to, czy kupiec jest uprawniony do prażenia kawy żytniej dla swych klientów. Sprawą zajmował się Urząd krajowy w Bernie, który orzekł, że kupiec przekroczył swoje uprawnienie, jeżeli prażył dla swych klientów kawę z żyta przez nich przyniesionego, chociaż działało się to tylko za wynagrodzeniem kosztów reżytrych.

Urząd krajowy bierze tutaj pod uwagę § 38a ust. 1 ord. przemysłowej, który powiada, że kupiec może zmieniać towar w ten sposób, aby on odpowiadał potrzebom kupującego i aby miał dobry zbył. W granicach tego postanowienia może kupiec prażyć kawę zytnią z własnego zboża, którą następnie sam sprzedaje własnym klientom.

Wykracza jednak przeciw postanowieniom cytowanego paragrafu na wypadek, kiedy klienci przynoszą sobie do kupca własne zboże. Chodzi tutaj już o wytwórczość, czyli o pracę fabryczną.

* * *

Koszty budowlane w roku bieżącym.

Według ostatnio ogłoszonych wiadomości Państwowego urzędu statystycznego w Pradze, są koszty materiału budowlanego, jak cegiel, drzewa, kamienia, wapna, iur i t. p. według stanu z lipca b. r. o 75% wyższe w porównaniu z miesiącem lipcem roku ubiegłego.

Podrożały również prace rzemieślnicze, jak stolarskie (o 11'3%), ślusarskie (o 4'3 do 5'3%) i inne.

✱   ✱   ✱

Papiery do pakowania towarów tłuszczowych.

Aż do końca przeszłego stulecia znaliśmy tylko jeden rodzaj papieru do pakowania tłuszczów, a to prawdziwy **pergamin**. Jeszcze dzisiaj używa się dużo pergaminu do pakowania tłuszczów, przede wszystkim masła, gdy chodzi o pakowanie na dłuższy czas i ma się zapobiec przeciekaniu tłuszczu przez papier. Dzisiaj jednak wyrabia się już inny papier, który tak samo nie przepuszcza tłuszczu i jest o 30—40% tańszy aniżeli prawdziwy pergamin. Jest to tak zwany „pergamin zastępczy” — „ersatzpergamin”. Papieru tego, który wyrabia

Kalendarze reklamowe

dla klienteli
ścienne i kieszonkowe,
różne ładne wzory
i po różnych cenach
dostarczy Wam

**LUDOWA DRUKARNIA SEMBOL I SKA
WE FRYSZTACIE.**

się tylko w kolorze białym używa się bardzo dużo do pakowania różnych środków spożywczych a przede wszystkim masła, margarynu i innych tłuszczów. Pergamin ten może być także i barwiony na kolor jaki sobie zamawiający życzy.

Pergaminowego papieru używa się dużo w przemyśle czekoladowym i cukierniczym, dalej do pakowania kawy, herbaty i t. d. Ponieważ pergamin prawie że nie przepuszcza powietrza, nadaje się bardzo dobrze do pakowania środków żywności podlegających prędko zepsuciu. Częściowo nie przepuszczający tłuszczu jest także papier „hawana“, błędnie nazywany imitacją pergaminu, który bywa bardzo chętnie używany do pakowania tłuszczów, które się prędko spożywa. Przede wszystkim rzeźnicy i wędliniarze używają papieru „hawana“.

Specjalnym papierem do pakowania jest t. zw. papier natronowy („Kraft pack“), który wyrabia się ze specjalnej celulozy zwanej natronową. Jest to nadzwyczaj mocny papier, który nie daje się łatwo rozerwać ani też złamać. Naturalna barwa papieru natronowego jest szara. Daje się także barwić i na inne kolory. Do papieru tego pakuje się przeważnie rzeczy twarde jak żelazo i t. p. Wyrabiają się z niego worki, do których się pakuje cement, sztuczne nawozy, wapno, kreda, gips, barwy, mielona siarka i wiele innych rzeczy. Że papier ten jest tak mocny polega to na tym, że juta, z której wyrabiają się worki na podobne rzeczy zawiera 65% celulozy, znowu papier natronowy 95% czystej celulozy. Ponieważ worków papierowych używa się do pakowania tylko raz, mają zatem tę wygodę, że nie trzeba je posyłać z powrotem i opłacać porta.

Oprócz powyższych papierów używa się jeszcze dużo innych papierów do pakowania, lecz są to po większej części papiery czysto drzewne, barwione na szaro, brunatno, modro i t. d.

Gremium handlowe w Czeskim Cieszynie, jako oficjalny zastępca targów w Pradze (Pražské vzorkové veletrhy) zwraca uwagę na to, że targi odbędą się w czasie od 2 — 11 września 1938.

Legitymacje na 33 $\frac{1}{3}$ %¹ zniżkę kolejową można otrzymać w kancelarii gremium.

.....

POSZUKUJE SIĘ CHŁOPCA do nauki STOLARSKIEJ.

Zgłoszenia do biura T. K. R. względnie wprost
u p. **Jana Haltofa**, stolarza w Oldrychowicach.

.....

KTO Z KUPCÓW KOŁONIALNYCH PRZYJAŁBY
DZIEWCZYNĘ DO NAUKI.

Zgłoszenia w biurze Tow. Kupiecko-Rzemieślniczego.

Franciszek Golasowski

WE FRYDKU

FABRYKA TOWARÓW SKÓRZANYCH
i plecaków, handel hurtowny skór i
wszelkich przyborów dla szewców,
siodlarzy tapicerów i t. p.
Papierozy, szpagat do pakowania i
powrozy.

Rzemienie do popędzania maszyn.

Składajmy nasze oszczędności tylko w
Spółdzielczych Kasach Oszczędności i Pożyczek
(RAIFFEISENKACH)

które przy dobrym oprocentowaniu dają największe bezpieczeństwo złożonych wkładek. —
Płacą odsetki od wkładek według obowiązującego rozporządzenia, najwyżej jednak

3 1/2 procent.

W każdej wiosce znajduje się spółdzielcza kasa i jedynie
tę należy popierać i tam składać oszczędności.

Spółdzielcze kasy udzielają pożyczek pod warunkami, jakich żadna instytucja nie może dać!

Czytajcie i abonujcie

Dziennik Polski

Reklamy za pośrednictwem
T. K. R. ze znaczną zniżką.

Najtańsze źródła zakupna

wszelkich materiałów bu-
dowlanych, jak: cementu,
papy dachowej, syenitu,
wapna u firmy

Józef Wałach

LIGOTKA KAMERALNA - GNOJNIK.

Towarzystwo Oszczędności i Zaliczek
w Cz. Cieszynie

Rok założenia 1873

Telefon Nr. 163

Centrala we własnym gmachu naprzeciw dworca

Kapitały obrotowe

z funduszami gwarancyjnymi Kč 40,000.000.—

Filie we własnych domach w Czechosłowacji:

w Jabłonkowie, Frysztacie, Nowym Boguminie, Orłowej,
Trzyńcu, Dąbrowej, Karwinie, Będowicach Dolnych
przyjmują wkładki na oszczędność i w rachunku bieżącym na:

3—3 1/2 %

Udzielają swym członkom kredytu na hipoteki i poręczenia
na dogodnych warunkach